

Kpl 18,

Maailma Euroopan ympärillä

S.148-157

EU, Venäjä ja Ukraina

Venäjä ja Ukraina

- Putinin kaudella Venäjä on yrittänyt saavuttaa uudelleen Neuvostoliiton aikaisen valta-asemansa. Putinin näkökulmasta EU on uhka ja kilpailija.
- Erityisesti Putin on vastustanut Naton laajenemista Itä-Eurooppaan, jota Venäjä on pitänyt omana etupiirinään.
- Ukraina oli perinteisesti jakautunut ukrainankieliseen länteen, joka on toivonut läheisempää suhdetta länteen ja EU:hun, ja venäjänkieliseen itään, joka on korostanut läheisiä suhteita Venäjään.
- Jakoa pehmensi kuitenkin vuoden 2004 ns. oranssi vallankumous, jossa kansa vaati oikeusvaltiota ja korruption kitkemistä.

EU, Venäjä ja Ukraina

Ukraina lännen ja idän välissä

- Ukraina pyrki länsimielisten johtajien aikana lähentymään myös Naton kanssa, mikä ärsytti Venäjää.
- Vuonna 2013 Ukraina oli allekirjoittamassa vapaakauppa- ja lähentymissopimusta EU:n kanssa. Venäjä uhkasi Ukrainaa taloudellisilla vastatoimilla, ja Ukraina vetäytyikin sopimuksesta venäläismielisen presidentin johdolla.
- Länsimieliset ja EU-lähentymistä toivoneet ukrainalaiset kokoontuivat Kiovan Maidan-aukiolle osoittamaan mieltään ja vaatimaan talouden korjaamista, korruption kitkemistä ja parempia suhteita länteen.
- Protesteja seurasi myös mielenosoituksia Itä-Ukrainassa ja Krimillä, jossa Venäjä lietsoi ukrainanvenäläisten separatismia.
- Krim on historian aikana kuulunut sekä Venäjälle että Ukrainalle. Suurin osa sen väestöstä on venäjänkielisiä.

EU, Venäjä ja Ukraina

Krimin valtaus ja Itä-Ukrainan konflikti 2014

- Lopulta Venäjä valtasi Krimin niemimaan Ukrainalta 2014 ja alkoi tukea Itä-Ukrainan venäläismielisiä separatisteja.
- Itä-Ukrainassa syttyi sota, jossa länsi tuki Ukrainan hallitusta ja Venäjä separatisteja. Venäjä myönsi vasta myöhemmin, että sen joukkoja osallistui Itä-Ukrainan taisteluihin.
- Noin miljoona ukrainalaista lähti pakolaisiksi Itä-Ukrainan sodan seurauksena.
- Tulitauko solmittiin 2015, mutta taisteluja esiintyi silti. Alueella oli ns. jäätynyt konflikti aina vuoteen 2022 asti.

EU, Venäjä ja Ukraina

EU:n ja Venäjän suhteet Krimin valtauksen jälkeen

- EU:n ja Venäjän välit kiristyivät Krimin valtauksen jälkeen.
- EU tuomitsi miehityksen ja asetti Venäjälle kauppapakotteita, joihin Venäjä vastasi vastapakotteilla.
- Venäjä alkoi lietsoa eripuraa EU-maihin esim. tukemalla oikeistopopulistisia liikkeitä ja levittämällä disinformaatiota eli valeuutisia. Tämä korostui erityisesti koronapandemian aikana.

EU, Venäjä ja Ukraina

Ukrainan sota 2022

- Putin tunnusti Itä-Ukrainan kapinallisalueet itsenäisiksi kansantasavalloiksi 21.2.2022 ja lähetti alueelle joukkojaan ”puolustamaan” alueita.
- Teoillaan Venäjä halusi luoda kuvan Ukrainan sisäisestä konfliktista. Putin totesi puheessaan, että Ukraina kuuluu historiallisesti Venäjään.
- Venäjä aloitti täysimittaisen sodan Ukrainaa vastaan 24.2.2022.

EU, Venäjä ja Ukraina

EU:n toimet sodan aikana

- Venäjän laitton hyökkäys sai EU:n toimimaan ennennäkemättömän yhtenäisenä ja voimakkaana. Sodan ensimmäisinä viikkoina EU
 - päätti taloudellisista pakotteista Venäjää vastaan yhdessä Yhdysvaltojen kanssa
 - teki historiallisen päätöksen tukea Ukrainaa aseavulla ja lähettää aseita sotaa käyvälle alueelle
 - antoi Ukrainalle rahallista sekä materiaali- ja lääkintäapua
 - sopi, että ukrainalaispakolaiset saavat EU:n alueella tilapäistä suojelua ja näin oleskeluluvan jopa kolmeksi vuodeksi ilman turvapaikkaprosessia.

Ryhmätyö: EU ja muu maailma

Tehkää ryhmässä käsitekartta **EU:n suhteista Yhdysvaltoihin, Venäjään, Afrikkaan ja Kiinaan**. Ottakaa selvää ja merkitkää käsitekarttaan jokaisen alueen kohdalta esim. seuraavia asioita:

- Kumppani vai kilpailija: Missä asioissa alue on EU:n kumppani, missä kilpailija?
- Tavoitteet: Mitä tavoitteita EU:lla on kullakin alueella?
- Sopimukset: Mitkä sopimukset säätelevät EU:n suhteita alueisiin?
- Ongelmat: Mitkä asiat hankaloittavat EU:n suhteita alueisiin?

Näkökulmia ryhmätyöhön: EU ja muu maailma

Yhdysvallat

- Yhdysvallat on EU:n tärkein kumppani. Transatlanttinen yhteistyö on merkittävää ja taloudelliset intressit kohtaavat usein.
- Turvallisuuspoliittisesti Yhdysvallat on merkittävä kumppani Naton takia. EU ja USA ovat käyneet yhdessä taistelua terrorismia vastaan.
- Kiistaa on syntynyt esim. vapaakaupasta, tullimaksuista, ilmastoasioista sekä ulko- ja voimapolitiikasta.

Venäjä

- EU on ollut pitkään riippuvainen Venäjän tuontienergiasta.
- Venäjä on lietsonut eripuraa EU:hun hybridivaikuttamisella, Ukrainan sota on yhdistänyt EU:ta.
- Välit ovat kiristyneet Ukrainan sodan, Venäjän ihmisoikeusrikkomusten ja oikeusvaltion puuttumisen takia.
- EU on asettanut Venäjälle runsaasti talouspakotteita.

Näkökulmia ryhmätyöhön: EU ja muu maailma

Afrikka

- EU on Afrikassa tärkeä rauhanturvaaja, joka pitää mannerta vakaana ja parantaa elinoloja.
- Afrikasta tulee pakolaisia EU:hun Välimeren yli.
- EU:lla on Afrikka-strategia, johon kuuluu esim. vapaakauppasopimus.

Kiina

- Kiina on EU:n tärkeä kauppakumppani, mutta myös kilpailija.
- EU:lla ei ole yhtenäistä Kiinan-politiikkaa tai kiinteitä ulkopoliittisia suhteita Kiinaan.
- EU on arvostellut Kiinan ihmisoikeusrikkomuksia.

Taitotehtävä: Etsi tietoa EU:n laajenemisesta

Tutustu Eurooppa-neuvoston tietopakettiin EU:n laajenemisesta sivustolla

<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/enlargement/>

ja vastaa kysymyksiin. Käytä apuna myös oppikirjan lukua 18.

1. Miten EU hyötyy laajenemisesta?
2. Mitä kriteerejä maan pitää täyttää, jotta se voi liittyä EU:hun?
3. Onko väittämä oikein vai väärin?
 - a) EU pyrkii laajenemaan Balkanille.
 - b) Turkki on edennyt jäsenyysneuvotteluissaan pitkälle.
 - c) Uusien jäsenmaiden ottaminen edellyttää kaikkien EU-maiden yksimielisyyttä.
 - d) Sveitsin kanssa on aloitettu liittymisneuvottelut.
 - e) Ukraina on hakenut EU-jäsenyyttä.

Näkökulmia taitotehtävään

Miten EU hyötyy laajenemisesta?

- Tuo jäsenmaille lisää kaupankäyntiä ja siten vaurautta.
- Edistää vakautta sekä demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä.
- Kasvattaa EU:n painoarvoa maailmanpolitiikassa.

Mitä kriteerejä maan pitää täyttää, jotta se voi liittyä EU:hun?

- Maan on täytettävä ns. Kööpenhaminan kriteerit.
- Maalla on oltava vakaat instituutiot, jotka takaavat demokratian ja oikeusvaltion toiminnan.
- Maan on kunnioitettava ihmisoikeuksia ja suojeltava vähemmistöjen oikeuksia.
- Maassa on oltava toimiva vapaa markkinatalous.
- Maan on myös hyväksyttävä EU:n tavoitteet ja pystyttävä täyttämään jäsenyysvelvoitteet, kuten maksut.

Onko väittämä oikein vai väärin?

a) EU pyrkii laajenemaan Balkanille.

Oikein. Jäsenyysneuvottelut on aloitettu tai niiden aloittamisesta on tehty päätös Albanian, Pohjois-Makedonian, Montenegron ja Serbian kanssa.

b) Turkki on edennyt jäsenyysneuvotteluissaan pitkälle.

Väärin. Turkki ei täytä oikeusvaltio- ja demokratiaehtoja, minkä vuoksi sen jäsenyysneuvottelut ovat pysähtyneet.

c) Uusien jäsenmaiden ottaminen edellyttää kaikkien EU-maiden yksimielisyyttä.

Oikein.

d) Sveitsin kanssa on aloitettu liittymisneuvottelut.

Väärin. Sveitsi ei ole hakenut unionin jäsenyyttä, vaikka se täyttäisikin ehdot.

e) Ukraina on hakenut EU-jäsenyyttä.

Oikein, mutta ei perinteistä reittiä. Ukraina allekirjoitti jäsenhakemuksen pian Venäjän hyökkäyksen jälkeen ja vaati jäsenyyttä erityismenettelyn kautta.

Tehtäviä

Lue kpl 18, Maailma Euroopan ympärillä,
s.148-157

Tee tehtävä 4, s.157